

DÀN Ý NGHỊ LUẬN

SANG THU -Hữu Thỉnh

I. Đặt vấn đề :

- Mùa thu, mùa của thiên nhiên, của đất trời thơ mộng; mùa khơi dậy những cảm xúc nhẹ nhàng khó tả trong lòng người; mùa tạo nên những khoảnh khắc tuyệt vời của thời gian, của cảm xúc . Mùa thu đã trở thành đề tài được rất nhiều thi nhân sáng tác .
- Và Hữu Thỉnh với tâm hồn thanh thản, trong trẻo ông đã cảm nhận một cách tinh tế giao mùa giữa cuối hạ sang đầu thu để viết lên thi phẩm “ Sang thu “ đặc sắc.

II. Giải quyết vấn đề :

1. Khổ 1 : Lập thu

- Hữu Thỉnh cảm nhận đất trời vào thu bắt đầu từ hương ổi.
- Cảm nhận đất trời vào thu gần như đã trở thành ước lệ đ/v các thi nhân VN . Hình ảnh chiếc lá vàng rơi, bong hoa cúc vàng tươi, âm thanh của những bước chân đạp trên thảm lá vàng xào xạc...Nhưng có lẽ đặc sắc và độc đáo là sự cảm nhận bằng khứu giác trong hương ổi của HT. Hương ổi rất quen , rất ngọt , rất đậm đà bỗng trở nên ngỡ ngàng, lạ lẫm khi thu đến. Từ bỗng ở đầu dòng thơ xuất hiện rất thú vị, đem lại cho người đọc sự ngỡ ngàng mà hứng thú.
- Có hương ắt phải có gió. Gió thu se lạnh mang theo hương ổi , hương ổi phả vào trong gió. Từ “ phả” được dùng rất chọn lọc và tinh tế. Không phải là “ hòa , tan , lan, tỏa hay quện “. Chỉ có “phả” mới biểu đạt được độ sánh, độ ngọt của hương thơm . HT rất nhạy cảm.

- Hơi sương, làn sương được nhân hoá như một thiếu nữ dịu dàng. Cô gái ấy chùng chình như cố ý chậm bước lại hay muốn khoe cái dịu dàng, thướt tha cái uyển chuyển, lả lướt của một nàng thu. Mà cũng có thể là thiếu nữ ấy đang ngập ngừng luyến tiếc hạ qua để thu đến trước cái buổi giao mùa. Hình ảnh “ngõ” đâu chỉ là con đường làng quanh co, bé nhỏ. Phải chăng đó cũng là ngõ thời gian, ngõ thu?

- Hai tiếng “hình như” chọt thốt lên mà lại nói một cách đầy đủ cái cảm xúc ngỡ ngàng rất dễ thương của con người trước tiết giao mùa. Thu đã về rồi đấy ư?

* Sự thành công của khổ thơ không chỉ ở nghệ thuật tả cảnh mà còn ở sự cảm nhận vừa tinh tế vừa rất lãng mạn, đem lại cho người đọc cảm giác nhẹ nhàng, thanh thản trong buổi lập thu.

2. Khổ 2 : Thu đã về

- Không gian vào thu bắt đầu hiện rõ dần quang cảnh bút miêu tả:

“ Sông được lúc dềnh dàng

Chim bắt đầu vội vã ”

Cách miêu tả chân thực mà rất độc đáo. Hai dòng thơ tưởng chừng như đối lập về trạng thái nhưng lại vô cùng nhất quán bởi cùng biểu hiện dấu hiệu của sang thu:

+ Dòng sông vào thu nước chảy ko còn dào dạt, cuộn cuộn như trong hè; những cánh chim trên tầng ko đang vỗ những nhịp bay gấp gáp, khẩn trương tìm tổ ấm khi tiết trời chuyển sang se lạnh.

+ Cảnh có hồn chính là hồn người, hồn thơ được gửi gắm qua sự quan sát tinh tế ko chỉ bằng đôi mắt mà còn bằng trái tim nhạy cảm.

- Nhưng thần tình hơn cả là hai câu thơ sau:

“ Có đám mây mùa hạ

Vắt nửa mình sang thu “

+ Chất thơ phả ra từ hình ảnh vừa hiện thực vừa lãng mạn : đám mây như một chiếc cầu duyên dáng, mềm mại bắc ngang hai bờ hạ và thu . Hình ảnh thơ vừa có chút nghịch ngợm , hồn nhiên, vừa chất chứa một tâm trạng như luyến tiếc cái hạ tuy oi nồng nhưng sôi động , rục rĩ biết bao nhiêu.

+ Phải thả tâm hồn mình giữa đất trời chuyển mùa phải có một tình yêu gắn bó, hòa hợp với thiên nhiên thì câu thơ của HT mới nặng tình, mới thơ mộng đến vậy . Có lẽ khép “ Sang thu “ lại thì h/a của đất trời chớm vào thu mà ta ấn tượng nhất là hình ảnh thơ này.

3. Khổ 3 : Triết lí mùa thu

- Những dấu hiệu của thời tiết : nắng , mưa , sấm là đặc trưng của mùa hạ thì ở khổ thơ này , cái độ nồng , độ mặn của nó giảm dần, bớt gay gắt để đất trời chuyển sang thu :

“ Vẫn còn bao nhiêu nắng

Đã vơi dần cơn mưa “

- Nhưng tứ thơ ko dừng lại ở đó : tả cảnh . Tứ thơ bỗng nhuốm một chút chất triết lí và suy ngẫm trong hình ảnh “ hàng cây đứng tuổi “ . Hàng cây đứng tuổi, phải chăng đó là dấu hiệu của thời gian , sự trải nghiệm ? Những con người từng trải , từng vượt qua bao thử thách, khó khăn , sống bản lĩnh thì ko dễ bất ngờ , lay chuyển bởi một tác động nào

Những vang động bất thường của ngoại cảnh , của cuộc đời ko dễ làm biến chuyển, làm đổi thay ý chí , niềm tin, tình cảm...

“ Sấm cũng bớt bất ngờ

Trên hang cây đứng tuổi “

- Cái bất ngờ mà nhà thơ mang lại cho người đọc chính là những dòng suy ngẫm này. Tứ thơ ko chỉ là đất trời vào thu , cái se lạnh của gió làm ko khí chuyển mùa mà còn là suy ngẫm, là tình cảm của con người về thiên nhiên , về cuộc sống ...

III. Kết thúc vấn đề :

- Từ ST của HT với hương cây ,gió se ,vật sương chùng chình, dòng song êm trôi, đám mây nhè nhẹngười đọc cảm nhận được cái dịu dàng , đầm thắm và lãng mạn của nàng thu trong nhịp đập nhạy cảm của trái tim nhà thơ .
- Hơn thế nữa, người đọc càng thú vị khi vừa được ngẫm cảnh thiên nhiên thơ mộng hữu tình vừa suy ngẫm cái lí thú của chất triết luận trong 2 dòng thơ cuối .